

náročně proniknout do tajů bektášíjského řádu pro kohokoliv, kdo není jeho členem, nebo je nízko v hierarchii řádu.

Přílohou je obsáhlý seznam objektů bektášíjského řádu, umístěných po celém světě. Publikaci dále doplňuje dvanáctistránková příloha – fotodokumentace, která mapuje především důležité objekty albánské bektášíji.

Monografie je psána čtivou formou, takže může velmi dobře přiblížit albánský řád bektášíja všem zájemcům o předkládané téma. Zároveň je text zpracován tak, aby čtenář nejdříve získal všechny potřebné znalosti o kontextu (například islámu) a teprve následně se dočetl o specifikách bektášíjského učení. Kapitoly o tomto učení shrnují takřka vše, co lze z pozice nečlena nebo níže postaveného člena o řádu vědět. Čtenáři se tady dostává komplexní pohled na sledované téma kultivovanou formou, která neztrácí na odbornosti.

Anna Jagošová

anickajagosova@centrum.cz

**Martin Demant Frederiksen –
Ida Harboe Knudsen (eds.):
Modern Folk Devils.
Contemporary Constructions
of Evil**

Helsinki University Press, Helsinki
2021, 294 s.

Kniha *Modern Folk Devils* je sbirkou dvanácti studií věnujících se problematice takzvaných *folk devils*. Termín „lidoví ďáblové“ přitom pochází z práce *Folk Devils and Moral Panics* Stanleyho Cohena,

na niž autoři textů navazují či případně reagují, a jsou jím označováni „jedinci, jejichž činy či pouhá přítomnost živí strach populace z obecné degradace společnosti“ (S. Cohen: *Folk Devils and Moral Panics*. London 2021, s. 1). Jde o zastřešující název pro různé jednotlivce či konkrétní jasně vymezené a stereotypizované skupiny, které slouží jako „viditelné připomínky toho, čím nemáme být“ (ibid., s. 2).

Studie recenzované práce jsou rozděleny do tří částí nazvaných *Devils Within*, *Devilry from Above* a *From the Devil's Point of View*. Mimo ně stojí doslov Paula Joosseho a úvodní kapitola editorů knihy. Zatímco úvod představuje obsah knihy a snaží se čtenáře seznámit s Cohenovou prací, závěr shrnuje výtky vůči ní, a zejména se zaměřuje na rozbití souvislosti mezi mladistvými a *folk devils*, kterou Cohen se své práci pozoruje.

První část svým přístupem k problematice asi nejvíce připomíná Cohenu knihu. Autoři se zaměřují na příklady *folk devils*, kteří jsou vnímáni tak, že ohrožují společnost zevnitř. Jsou to například cukr v kontextu dětské výživy, jak můžeme vidět v textu *The Sugar Devil* Susanne Højlund, či hipsteři ztělesňující negativa gentrifikace, což je případ studie Eliase le Granda *Folk Devils and the Hipster Figure*. Oproti tomu druhá část *Devilry from Above* poněkud mění úhel pohledu. Zaměřuje se totiž na různé instituce a jejich vliv na utváření *folk devils* a jejich vnímání veřejností. Studie jako *A Fish Rots from the Head* Matta Clementa či *From Folk Devils to Modern State Devils* Any Ivasiuc obsažené v této části sledují širokou síť působení masových médií, politické reprezentace a dalších zájmových skupin na demonizaci konkrétních *folk devils*.

Knihu pak uzavírá čtveřice studií *From the Devil's Point of View*, které se od Cohenovy práce odlišují asi nejvíce. Jejich autoři se totiž zaměřují na perspektivu samotných *folk devils*, jíž Cohen ve své knize nevěnoval příliš pozornosti. Texty řeší, jaký vliv má toto označení na život konkrétních osob či jak by tito lidé byli raději mediálně prezentováni. Za vyzdvižení stojí poslední z textů v této části, studie Victora C. de Muncka *When Cryptotype Meets the Imaginary*. Autor v ní pracuje s Whorfovým konceptem kryptotypu jako možným interpretačním rámcem, pomocí něhož lze teorii *folk devils* a „morálních panik“ převést i do roviny sociální psychologie. Dá se říci, že právě tento text z prací v knize posunuje Cohenův koncept *folk devils* nejdále.

Zatímco některé studie Cohenovu koncepci využívají pouze jako základ svého interpretačního rámce, jiné s ním polemizují. Jelikož se Cohen věnoval *folk devils* v podobě skupin mladistvých Britů v kontextu šedesátých let minulého století, v řadě studií se autoři snaží přijít se způsoby, jak tento koncept přizpůsobit materiálu, s nímž pracují. Příkladem může být studie Tomu Bratruda *The Sorcerer as Folk Devil in Contemporary Melanesia* z první části knihy, která ukazuje možný postup pro společnosti bez výrazného vlivu masových médií či s odlišnou historií a způsobem organizace, než jsou imaginární společenství evropských národů.

Je jasné, že některá z témat mohou kvůli své aktuálnosti působit poněkud kontroverzně, a ačkoli je soukromá pozice autorů často zřejmá, texty působí poměrně neutrálně a nezaajatě. Za jistou výjimku lze považovat studii z druhé části *Trump Plays the Devil – the Devil Plays Trump* Kathariny F. Gallantové. Ačkoli celkovému tónu

tohoto textu jistě přispívá volba materiálu – tedy zobrazování Donalda Trampa v německých levicových médiích, i pasáže, které nejsou parafrázemi těchto mediálních textů, často vyznívají poněkud negativně a tendenčně.

Některé z textů, které pracují s více kvantitativním materiálem, obsahují tabulky či grafy. Ty jsou poměrně jednoduché a přehledné s výjimkou sloupcového grafu, který je součástí studie *Gender Activists Will Kidnap Your Kid* Evy Svatoňové (s. 145). Ten je díky svému formátu a černobílému vyobrazení prakticky nečitelný. Jednotlivé sloupce v různých stupních šedě splývají, a jelikož jsou vyobrazeny velice úzce, je bez výrazného přiblížení nemožné rozlišit přechody mezi některými málo kontrastními odstíny.

Kromě komentování Cohenovy práce a další relevantní literatury některé ze studií reagují i na jiné texty obsažené v této knize, což přispívá k dojmu koheze a ze čtenářského hlediska takový detail působí příjemně. Jednotlivé studie působí osobitým stylem, nicméně tato osobitost nevyznívá nijak rušivě. Střídání mezi texty s větším důrazem na pozorování, kvantitativní data nebo práci s literaturou spíše přispívá ke čtenářskému komfortu a dostatek pozornosti je věnován i jistému pocitu jednoty. Kniha tak nepůsobí jako soubor náhodných textů, ale naopak velice uceleně.

Celkově lze knihu hodnotit pozitivně, ať už ji chápeme jako rozšiřující či navazující práci na Cohenův text *Folk Devils and Moral Panics*, nebo jako místo, kde lze najít práce o konkrétních tématech doplněné o optiku konceptu *folk devils*.

Michal Kubelka

michalkubelka16@gmail.com